

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/120/2019
Identifikačné číslo spisu: 8614205594
Dátum vydania rozhodnutia: 27.01.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:8614205594.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ D. M.D., trvalým pobytom XXX XX D. C. L. XX, 2/ A. I., trvalým pobytom XXX XX D. C. L. XXX, 3/ B. M., trvalým pobytom XXX XX D. C. L. XX, zastúpených advokátom JUDr. Ambrózom Motykom, so sídlom Nám. SNP 7, 090 01 Stropkov, proti žalovaným 1/ B. U., trvalým pobytom I. XXXX/XX, XXX XX O., zastúpenému advokátom JUDr. Vladimírom Šatníkom, so sídlom Mierová 64/2, 066 01 Humenné, 2/ KOOPERATIVA poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group, so sídlom Štefanovičova 4, 816 23 Bratislava, IČO: 00 585 441, zastúpenej advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, so sídlom Dvořákovo nábrežie 8/A, 811 02 Bratislava, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 3C/228/2014, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 26. septembra 2018 sp. zn. 23Co/21/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcom 1/, 2/ a 3/ náhradu trov dovolacieho konania p r i z n á v a voči žalovanej 2/ v plnom rozsahu

Odôvodnenie

1. Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 20. apríla 2017 č. k. 3C/228/2014-157 konanie voči žalovanému 1/ zastavil (I. výrok). Trovy konania žalovanému 1/ zo strany žalobcov 1/, 2/, 3/ nepriznal (II. výrok). Zaviazal žalovanú 2/ zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy žalobkyni 1/ vo výške 15.000,- Eur (III. výrok), žalobkyni 2/ vo výške 10.000,- Eur (VI. výrok) a žalobcovi 3/ vo výške 10.000,- Eur (V. výrok) a zaplatiť žalobcom trovy konania v rozsahu 100 % (VI. výrok). Žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok 2.100,- Eur (VII. výrok).

1.1. Výrok o zastavení konania proti žalovanému 1/ súd prvej inštancie odôvodnil späťvzatím žaloby. Rozsudok odôvodnil tým, že žalobcovia sa domáhali ochrany osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy. Žalovaný 1/ v dôsledku nedostatočnej pozornosti pri vedení motorového vozidla značky A. V. Q. XX. W. XXXX narazil do cyklistu B. M., ktorý utrpeným zraneniam podľahol. Za tento skutok bol žalovaný 1/ právoplatným rozsudkom Okresného súdu Svidník uznaný vinným za prečin usmrtenia. Nebohý B. M. bol manželom žalobkyne 1/ a otcom žalobcov 2/ a 3/. Žalovaná 2/ bola poisťovateľom zodpovednosti za škodu vzniknutú prevádzkou uvedeného vozidla. Vecnú legitimáciu žalovanej 2/ žalobcovia

odvodzovali z ust. § 15 ods. 1 zákona 381/2001 Z. z.. Vykonaným dokazovaním bola preukázaná dôvodnosť žaloby proti žalovanej 2/, ktorá je pasívne legitimovaná v zmysle ust. § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z., nakoľko motorové vozidlo, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda, bolo poistené u žalovanej 2/.

1.2. Okresný súd aplikoval čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 Ústavy SR, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, § 11, § 13 ods. 1 - 3 a § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka a uviedol, že súčasťou práva na súkromie je aj právo na rodinný život. Usmrtením B. M. v dôsledku trestného činu žalovaného 1/ došlo k vážnemu zásahu do práv žalobcov ako jeho najbližších rodinných príslušníkov. Medzi blízkymi príbuznými existovali sociálne, morálne, citové vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a dlhodobého rodinného života a porušením práva na život jednej z nich došlo k nedovolenému zásahu do práva na súkromie ostatných členov rodiny. Takýmto protiprávnym zásahom bola spôsobená ujma, ktorá žalobcom bráni naplno napĺňať ich citové potreby. Nebohý B. M. mal v čase dopravnej nehody 74 rokov, bol vitálny a aktívny človek, obetavý manžel, starostlivý otec a milujúci dedko. So svojou manželkou, deťmi, vnúčatami a najbližšími príbuznými mal vytvorený veľmi silný citový vzťah, žil iba pre svoju rodinu. Uvedenou dopravnou nehodou došlo k zásahu do práva žalobcov na ich súkromný a rodinný život, nakoľko boli náhle a tragicky pretrhnuté mimoriadne intenzívne rodinné väzby medzi žalobcami a neb. B. M.. Žalobcovia preukázali všetky nevyhnutné predpoklady pre vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Súd ako primeranú posúdil náhradu v prípade žalobkyne 1/ v sume 15.000,- Eur a v prípade žalobcov 2/ a 3/ po 10.000,- Eur. Obranu žalovanej 2/ súd považoval za účelovú, pretože bolo preukázané, že žalovaná 2/ je pasívne vecne legitimovaná v spore.

1.3. Výrok o trovách konania okresný súd odôvodnil ust. § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a výrok o súdnom poplatku ust. § 4 ods. 2 písm. i/ a § 2 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 26. septembra 2018 sp. zn. 23Co/21/2018 potvrdil rozsudok okresného súdu s výnimkou výroku o zastavení konania voči žalovanému 1/ a výroku o trovách konania vo vzťahu medzi žalovaným 1/ a žalobcami a s výnimkou výroku o povinnosti žalovanej 2/ zaplatiť súdny poplatok (prvý výrok). Zrušil rozsudok vo výroku o povinnosti žalovanej 2/ zaplatiť súdny poplatok vo výške 2.100,- Eur a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (druhý výrok). Žalovanej 2/ uložil povinnosť nahradiť žalobcom 1/, 2/ a 3/ trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %, pričom o výške týchto trov rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením (tretí výrok).

2.1. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je vo výroku vecne správne s výnimkou výroku o súdnom poplatku. Súd prvej inštancie správne uzavrel, že žalovaná 2/ je v spore pasívne legitimovaná. Tento záver vyplýva z viacerých rozhodnutí Ústavného súdu SR (napr. III. ÚS/666/2016 z 11. októbra 2016), ale aj z uznesenia Najvyššieho súdu SR z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016. Z týchto rozhodnutí vyplýva, že za škodu pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. (ďalej aj „ZoPZP“) sa považuje aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Záver o pasívnej legitimácii obtoží bez ohľadu na to, že žaloba bola proti žalovanému 1/ vzatá späť. Poškodený sa svojho práva môže domáhať aj len voči poisťovni.

2.2. Neexistujú presné zákonné kritéria, ktorými by bolo možné odôvodniť priznanú výšku nároku. Súd prvej inštancie však v skutkových zisteniach uviedol skutočnosti, ktoré majú vplyv na túto výšku, na to aké boli vzťahy medzi nebohým B. M. a žalobcami a nevybočujúc z medzí doterajšej judikatúry priznal manželke zomrelého sumu 15.000,- Eur a dvom deťom po 10.000,- Eur. Odvolací súd bol toho názoru, že sa jedná o primerané sumy. Z rozhodovacej činnosti súdov SR je známe, že odškodnenia v obdobných prípadoch dosahujú sumu 15.000,- Eur (napr. KS v Prešove v konaní sp. zn. 20Co/183/2014, NS SR v konaní sp. zn. 4Cdo/139/2011), resp. ju aj prekračujú (Krajský súd v Trnave v konaní sp. zn. 9Co/423/2012, NS SR v konaní sp. zn. 3Cdo/18/2016). Bez významu bolo, že žalobkyňa 2/ na rozdiel od žalobcu 3/ s nebohým otcom nežila v spoločnej domácnosti. Intenzita vzťahu medzi fyzickými osobami sa nemôže usudzovať len z toho, či tieto žijú alebo nežijú v spoločnej domácnosti. V danom prípade je dôvodné priznať za zásah do práva na ochranu osobnosti plnenie vo forme peňažnej náhrady, pretože sa jedná o výnimočnú situáciu.

2.3. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil postupom podľa § 387 ods. 1

CSP s výnimkou nenapadnutých výrokov proti žalovanému 1/ a s výnimkou výroku o súdnom poplatku. Výrok o súdnom poplatku bol zrušený postupom podľa § 389 ods. 1 písm. d/ CSP, pretože na vydanie takéhoto rozhodnutia zatiaľ neboli dané procesné dôvody. Dôvodom pre rozhodnutie o súdnom poplatku bude až právoplatne skončená vec.

2.4. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP, § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní boli úspešní žalobcovia, preto majú nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu proti neúspešnej žalovanej 2/.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, v ktorom žiadala, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c/ CSP.

3.2. V dovolaní uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na nesprávnom právnom posúdení, nakoľko záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je rozhodovaná dovolacím súdom rozdielne. Dovolateľka nepovažovala za správne ustálenie existencie hmotnoprávnej povinnosti na náhradu nemajetkovej ujmy, a tak i dostatku jej pasívnej legitímácie. Mala za to, že rozhodnutie súdu prvej inštancie v spojení s rozhodnutím odvolacieho súdu spočívalo v nesprávnej interpretácii rozhodnutia SD EÚ vo veci Haasová a v následnej nesprávnej priamej aplikácii Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES (ktorej priamy účinok je v spore proti jednotlivcovi vylúčený). Poukazujúc i na rozhodnutia NS vo veciach sp. zn. 3Cdo/301/2012 a sp. zn. 4Cdo/168/2009 namietala, že ZoPZP priamo upravuje aj rozsah poistného krytia (v § 4). Existencia takejto osobitnej právnej úpravy k právnej úprave všeobecnej možnosti aplikácie § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka vo vzťahu k žalovanej 2/ vylučuje, ak navyše osobou povolatelnou k náhrade nemajetkovej ujmy môže byť len pôvodca zásahu (ktorým poisťovňa nie je). Rozsah poistného krytia vymedzený v ZoPZP je taxatívnym výpočtom toho, čo sa odškodňuje. Podmienkou poistného krytia je, že krytie z poistenia upravuje vnútroštátne právo. Žalovaná 2/ postup zvolený nižšími súdmi označila za vybočenie z rámca možností eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva a fakticky uplatnením priameho účinku smerníc voči nej ako súkromnej osobe, čo komunitárne právo nepripúšťa. Podľa názoru dovolateľky je prednosť komunitárneho práva pred vnútroštátnym právom potrebné uplatňovať v súlade s právnymi účinkami noriem európskeho práva, v závislosti na záväznosti a priamej uplatniteľnosti jednotlivých právnych aktov inštitúcií Európskych spoločenských (smernice, nariadenia, rozhodnutia ESD), ktorá je určená primárnym právom Európskych spoločenských (zmluva o založení európskeho spoločenstva), ktorých uplatňovanie je potvrdené početnou európskou judikatúrou. Súd prvej inštancie a odvolací súd sa prijatým extenzívnym výkladom § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla dostali do priameho rozporu s týmto zákonom, keďže § 4 ZoPZP poisťovní neumožňuje uhradiť aj náhradu nemajetkovej ujmy. Uviedla, že priamy účinok smerníc je možný len voči štátu, nesmie mať za následok uloženie povinnosti fyzickej alebo právnickej osobe, teda smernica nikdy nemôže mať horizontálny ani obrátený vertikálny účinok. Podľa žalovanej 2/ Slovenská republika pri transponovaní smerníc EÚ týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami do svojho vnútroštátneho poriadku ustanovenie § 4 ods. 2 ZoPZP nerozšírila o náhrady poisťovne z titulu nemajetkovej ujmy podľa § 11 Občianskeho zákonníka. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom poukázala na rozhodnutia NS SR sp. zn. 4Cdo/168/2009, sp. zn. 3Cdo/301/2012, sp. zn. 4Cdo/139/2011, sp. zn. 3Cdo/176/2012, sp. zn. 8Cdo/219/2016. Rozhodovacia prax dovolacích súdov bola podľa dovolateľky jednotná v otázke nemožnosti považovať škodu za nemajetkovú ujmu a v otázke nedostatku pasívnej legitímácie poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy z povinného zmluvného poistenia motorových vozidiel. K prelomeniu doterajšej jednotnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu došlo rozhodnutiami NS SR sp. zn. 6MCdo/1/2016 a 8Cdo/1361/2015, ktorými dovolací súd dovolanie zamietol a v dôvodoch rozhodnutia poukázal na nutnosť vychádzať z chápania pojmu škoda v komunitárnom práve. Zodpovednostný zákon bol totiž výsledkom transpozície smerníc EÚ. Dané rozhodnutie sa podľa žalovanej 2/ dostáva do rozporu s úpravou súčasne platného Občianskeho zákonníka, ktorý jednoznačne rozlišuje pojem „škoda“ a „nemajetková ujma“. Skutočnosť, že ZoPZP bol výsledkom transpozície smerníc EÚ nepostačuje na priame uplatnenie povinnosti voči žalovanej 2/, ak v tomto rozsahu transpozícia smerníc EÚ do vnútroštátneho práva nebola premietnutá. Dôsledná aplikácia komunitárneho práva vyžaduje podľa

žalovanej 2/ v prvom rade prijatie vnútroštátneho právneho poriadku sledujúceho zjednotenie komunitárneho a vnútroštátneho práva.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej 2/ uviedli, že dovolanie považujú za nedôvodné, pretože vyvíjajúca judikatúra sa celkom jednoznačne priklonila k názoru o existencii aktívnej vecnej legitímácie poisťovní, teda aj žalovanej 2/, ktorá zodpovedá za zásah do osobnostných práv žalobcov ako nositeľ poistného krytia zo zodpovednosti za prevádzku motorových vozidiel v rámci priamej žalovateľnosti (action direct) poisťovateľa.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP) oprávnenou osobou (§ 424 CSP), zastúpenou v zmysle § 429 ods. 1 CSP, skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolačný súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolačím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolať sa označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

9. Dovolaateľka v dovolaní vymedzila konkrétnu právnu otázku: „či v spore o náhradu nemajetkovej ujmy za stratu blízkej osoby, ktorá bola usmrtená pri dopravnej nehode, je daná vecná pasívna legitímácia poisťovne“. Tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Prípustnosť dovolania teda vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP.

10. Dovolačný súd v prvom rade posudzoval, či ide o otázku, ktorá je v zmysle tohto ustanovenia rozhodovaná rozdielne (t. j. riešená nejednotne).

11. Z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP vyplýva, že za relevantnú zákon označuje otázku, ktorá „je“ (teda nie „bola“) dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Z uvedeného plynie, že dôležitá je v tomto smere súčasná nejednotnosť rozhodovania dovolacieho súdu (nie minulé, už prekonané a neexistujúca).

12. Z hľadiska časovej chronológie prvým z rozhodnutí dovolacieho súdu, na ktoré poukázala dovolaateľka s cieľom preukázať rozdielnosť rozhodovania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je rozhodnutie najvyššieho súdu z 20. marca 2011 sp. zn. 4Cdo/168/2009. Dovolačný súd v ňom podal výklad ust. § 4 zákona č. 381/2001 Z. z., z ktorého vyplýva, že zmluvné poistenie kryje nároky explicitne uvedené v ustanovení § 4 zákona č. 381/2001 Z. z. z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, nie však iné prípadné nároky, vzniknuté z iného titulu. Posudzoval pasívnu legitímáciu žalovanej poisťovne v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých po obeti dopravnej nehody v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z. so záverom, že pasívna legitímácia poisťovne v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 381/2001 Z. z. nie je daná.

13. Druhým, dovolaateľkou označeným rozhodnutím, je rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. októbra 2012 sp. zn. 4Cdo/139/2012 v zmysle ktorého dovolací súd konštatoval: „neopodstatnená je i námietka

dovolatel'ka o nedostatku jeho pasívnej legitimácie v danom spore, keďže náhrada nemajetkovej ujmy je v tomto prípade krytá povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Neopodstatnenosť tejto námietky odporcu vyplýva zo zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý rozsah poistenia zodpovednosti zakotvuje v § 4, v ktorom však náhrada nemajetkovej ujmy zahrnutá nie je.“

14. Tretím, dovolateľkou označeným rozhodnutím, je rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. septembra 2013 sp. zn. 3Cdo/176/2012, v ktorom dovolací súd konštatoval, že treba mať na zreteli, že režim ochrany osobnosti je postavený na princípe zodpovednosti pôvodcu zásahu za ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach, ako aj to, že nároky vyplývajúce z neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti sú podľa platnej právnej úpravy pojmovo odlišné od nárokov na náhradu škody (na tom nič nemení ani zákon č. 514/2003 Z. z., ktorý predpokladá, že pri odškodňovaní podľa jeho ustanovení môže byť poskytnutá náhrada nielen za škodu a ušlý zisk, ale aj za spôsobenú nemajetkovú ujmu - viď bližšie § 17 ods. 2 tohto zákona). Platná právna úprava dôsledne rozlišuje medzi právom na ochranu osobnosti upraveným v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka a právom na náhradu škody. Medzi týmito dvomi inštitútmi je pojmová a obsahová odlišnosť. Právo na ochranu osobnosti predstavuje nemajetkové právo rýdzo osobnej povahy, ktoré je úzko späté s osobnosťou človeka a jej prejavmi. Na rozdiel od toho právo na náhradu škody je právo majetkovej povahy, ktoré môže patriť tak fyzickej ako aj právnickej osobe a nemá absolútnu, ale len relatívnu povahu. Zásadný rozdiel je aj medzi nahradením nemajetkovej ujmy v peniazoch a náhradou škody ako majetkovej ujmy - pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sa vychádza iba z predpokladu, akú ujmu mohol zásah vyvolať, v prípade škody treba jej výšku vyčísliť a preukázať. Právo na náhradu škody a právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby podľa platnej právnej úpravy teda predstavujú dve celkom samostatné práva, ktoré sú podmienené rôznou sférou ochrany zabezpečovanej Občianskym zákonníkom.

15. Štvrtým, dovolateľkou označeným rozhodnutím, je rozhodnutie najvyššieho súdu z 31. marca 2016 sp. zn. 3Cdo/301/2012, ktorý konštatoval, že do pojmu náhrady škody a nákladov pri usmrtení v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z. nemožno subsumovať náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých po obeti dopravnej nehody. Povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúci z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, z čoho vyplýva záver o nedostatku pasívnej legitimácie poisťovní pri náhrade nemajetkovej ujmy.

16. Ako piate označila dovolateľka rozhodnutie najvyššieho súdu z 15. mája 2017 sp. zn. 8Cdo/219/2016, ktorý rovnako ako vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu dospel k záveru, že podľa súčasne platnej právnej úpravy možno nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu, t. j. podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, a teda povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúce z ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

17. Šiestym, dovolateľkou označeným rozhodnutím najvyššieho súdu, bolo rozhodnutie z 26. júna 2017 sp. zn. 8Cdo/1361/2015, ktorým poukazuje na rozdielnosť doterajšej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, nakoľko daným rozsudkom najvyšší súd mimoriadne dovolanie zamietol a v dôvodoch svojho rozhodnutia poukázal na nutnosť vychádzať z chápania pojmu škoda v komunitárnom práve. V predmetnom rozhodnutí bolo konštatované, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. a/ zákona o povinnom zmluvnom poistení treba vyložiť tak, že poistenie zodpovednosti kryje (za splnenia ostatných podmienok v ods. 4) aj nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a pozostalí (ako poškodení) môžu tieto nároky v zmysle § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení uplatniť priamo proti poisťovateľovi, a to rovnako ako všetky ostatné nároky na náhradu škody. Túto ujmu tak v zmysle § 4 ods. 2 a 4 zákona o povinnom zmluvnom poistení kryje poistenie zodpovednosti za škodu, takže žalovaná poisťovňa je povinná nahradiť žalobcom aj túto ujmu.

18. Ako siedme označila dovolateľka rozhodnutie najvyššieho súdu z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016. Najvyšší súd v odôvodnení vysvetlil, že pri výklade pojmu škoda pre účely zák. č. 381/2001 Z. z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože tento zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa pojmy „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“, z čoho je zrejmé, že komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú a aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú a aj nemajetkovú. K záveru o potrebe krytia pozostalým priznanej náhrady nemajetkovej ujmy z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla dospel dovolací súd s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel zohľadňujúc skutočnosť, že neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby bol vyvolaný prevádzkou motorového vozidla, v súvislosti s ktorou vzniknutá zodpovednosť za spôsobené škody je predmetom povinného zmluvného poistenia v zmysle zák. č. 381/2001 Z. z..

19. Po vydaní rozhodnutia z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016, najvyšší súd nevydal rozhodnutie, ktoré by v porovnaní s týmto rozhodnutím bolo založené na odlišných právnych záveroch. Dovolateľkou nastolená otázka bola najvyšším súdom posudzovaná v súlade so závermi vyjadrenými v uvedenom rozhodnutí napríklad už v rozhodnutiach z 27. februára 2018 sp. zn. 6Cdo/206/2017, z 27. februára 2018 sp. zn. 6Cdo/143/2017, zo 14. júna 2017 sp. zn. 3MCdo/1/2016 a z 29. novembra 2018 sp. zn. 6Cdo/80/2018, sp. zn. 8Cdo/6/2018 z 27. septembra 2018, sp. zn. 5Cdo/178/2018 zo dňa 29. januára 2019.

20. K otázke pasívnej legitímácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2018 uverejnené rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016 pod č. 61 s právnou vetou: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“.

21. Výskyt rozdielných rozhodnutí v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva (viď m. m. nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 51/2014). Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku z 10. novembra 2016 sp. zn. 3Cdo/174/2016 vyslovil, že aj v rozhodovacej praxi senátov najvyššieho súdu môže byť niekedy riešenie interpretačných a aplikačných problémov (odstraňovanie nejednotností) spojené s procesom postupného zjednocovania názorov, v počiatočných fázach ktorého nie je vylúčená možnosť výskytu rozhodnutí spočívajúcich na odlišných alebo až protichodných názoroch. Právny poriadok Slovenskej republiky predvída možnosť existencie rozdielných právnych názorov súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach a upravuje procedúru, prostriedky a nástroje, ktoré majú zabezpečiť koherentnosť judikatúry (k tomu viď napríklad ustanovenie § 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Tento mechanizmus spočíva najmä v inštitúte zverejňovania súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom a v inštitúte prijímania stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu. Uvedené rozhodnutie bolo aj ako judikát zverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2017 pod č. 17.

22. Dovolací súd, s ohľadom na argumenty uvedené v bode 21., považuje označené rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6MCdo/1/2016, 6Cdo/143/2017, 6Cdo/206/2017,

8Cdo/6/2018 za rozhodnutia, ktoré predstavujú ustálenú prax v riešení otázky pasívnej legitímácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, od ktorej sa odvolací súd neodklonil. Touto ustálenou praxou bol zároveň prekonaný právny názor uvedený v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/168/2009, 4Cdo/139/2011, 8Cdo/219/2016, 3Cdo/176/2012 a sp. zn. 3Cdo/301/2012, na ktoré poukazovala dovolateľka. Nebol preto splnený predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, t. j. rozdielna rozhodovacia činnosť dovolacieho súdu v danej otázke.

23. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením dovolacieho dôvodu a právnou otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. Takéto určenie významovo nespadá pod vymedzenie dovolacieho dôvodu (§ 432 ods. 2 CSP).

24. Dovolací súd skúmal, či v danom prípade nebol splnený predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, t. j. odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

25. Odvolací súd vyslovil, že pasívna legitímácia žalovanej 2/, ktorá je poisťiteľom aj jej povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch krytú povinným zmluvným poistením je daná. Jeho rozhodnutie je teda súladné s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, preto nie je splnený predpoklad prípustnosti dovolania ani podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

26. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovanej 2/ ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c/ CSP odmietol.

27. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

28. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok